

ДЕТСКА РЕЧ. ФОНЕТИКА И ФОНОЛОГИЯ

ИМА ЛИ НОМИНАЛЕН УКЛОН В РАННАТА ДЕТСКА РЕЧ У НАС?

Елена Андонова^а, Михаела Барокова^б

Нов български университет^{а,б}

eandonova@nbu.bg^а, mbarokova@nbu.bg^б

Резюме. В този доклад разглеждаме разпределението на четири категории в ранното лексикално развитие на деца, усвояващи български език, по-специално наличието и траекторията на така наречения „номинален уклон“ (англ. *nominal/noun bias*), често предлаган за универсална характеристика на ранната детска реч. Данните за български сочат значителна близост с установеното за италиански и американски деца, но и различия спрямо употребата на „социални“ думи и едновременното натрупване на лексика в категориите.

Ключови думи: номинален уклон; ранна детска реч; междуезикови сравнения

Вече четири десетилетия изследователите на детска реч разглеждат данните за първите думи в светлината на теоретичните обяснения и Хипотезата за естествените пропорции (*Natural Partitions Hypothesis*) (Gentner 1982) за наблюдавания в ранно детство превес на съществителните имена спрямо останалите части на речта. Редица изследвания се опитват да отговорят на въпроса дали наблюдаваното предимство на съществителните за англоезичните деца се потвърждава като тенденция и при деца, усвояващи други езици в други култури.

Централен изследователски въпрос в тази статия е доколко съставът на най-ранния детски речник на българските деца е сходен до установеното разпределение на частите на речта за други езици и култури, изследванията за които откриват някои по-обща сходства в ранното лексикално развитие на децата, напр. типичната начална възраст, типичните семантични категории на ранната лексика, ускоряването на темповете на продукция на думи през втората година и т.н. Установяването на надеждни данни за траекторията на езиково развитие изисква наличие и анализ на големи масиви от данни, каквито у нас вече има през информацията от въпросници за родители на деца на възраст от 16 до 30 месеца (Андонова / Andonova 2022a; 2022b). Резултатите от тези изследвания показват значителна степен на сходство с други езици по отношение на ранното лексикално развитие, неразривната връзка между лексикално и граматично развитие и пр.

За разлика от темповете на нарастване на ранния детски речник на български език съставът му не е подлаган на подробни анализи досега. Систематичното разглеждане на граматичните категории в него, от една страна, цели да се постигне ново знание за езиковото развитие на деца, усвояващи българския език, а от друга, се свързва пряко с големите въпроси в областта на езиковото развитие за универсалността или вариативността на процесите в ранна възраст. Естествено е да се очакват различия в речевите форми между езици и култури, но има основания да предполагаме също така и някои по-универсални тенденции или етапи в ранния детски речник. Съставът на ранния детски речник е доста сходен в различни езици и култури, което може да се дължи на универсални тенденции от познавателен характер, напр. превес на високочестотни думи като съществителни имена спрямо по-нискочестотни като глаголи, но също и на общи за различните култури типични дейности и заобикаляща среда в живота на най-малките деца.

Основен акцент в изследванията за универсалност (всеобща валидност) или специфичност на речниковия състав се открива по отношение на превеса на съществителните и глаголите в него. Гентнер (Gentner 1982) се позовава на редица предишни наблюдения на деца, усвояващи английски език, които говорят в полза на ясен превес на съществителните имена в техния речник и предлага обзор и свой анализ на възможните обяснения. Тя твърди, че съществителните имена се научават преди глаголите (т. нар. *номинален уклон*), защото те се отнасят основно към предмети, които могат да се възприемат лесно, докато глаголите изразяват отношения между обекти и представляват по-голяма сложност за разбирането.

Изследвания по темата, основани на въпросниците за комуникативно развитие на Макартър – Бейтс (Fenson et al. 1994) и анализ на речеви извадки, установяват номинален уклон за испански (Jackson-Maldonado et al. 1993), японски (Ogura et al. 2006), турски (Gentner 1982), френски (Bassano 2000), докато други автори не намират подобен превес в езици като немски, китайски, естонски и корейски (Choi, Gopnik 1995; Kauschke, Hofmeister 2002; Tardif et al. 1999). Така например Caselli et al. (1999) не откриват различия по отношение на номиналния превес при сравнението им на деца на 18 – 30 месеца, усвояващи италиански и американски английски език.

Caselli et al. (1995) предлагат обогатен модел за анализ на частите на речта в ранното лексикално развитие според четири отделни етапа, който се гради върху сравнението на четири категории думи, включващи също думи за рутинни действия, игри и звукови ефекти на етап, предхождащ прехода от съществителни към глаголи, и на друга категория думи, която се появява след този преход и които те причисляват към т. нар. „граматични“, функционални думи или думи от затворен клас (англ. *closed class*). Отделянето на първата допълнителна категория е свързано с най-ранната лексика, първите десетина думи, които трудно могат да се определят като части на речта – звуци за животни или превозни средства (напр. *муу* за крава в български) или рутинни действия (напр. *hi* или *bye* в английски език), които се разглеждат като перформативни, звукови конвенции в дадена култура със своя социална функция. Втората допълнителна категория на функционалните думи е особено рядко срещана в ранните периоди на развитие и се намира във взаимна връзка с други мерки за граматично развитие едва след натрупването на поне 400 думи в детския речник.

Изследването, което представяме, търси степента на съответствие на данните за български език на този по-нов модел за ранното развитие на частите на речта и проверка за наличието на номинален уклон. Друга важна цел е съпоставката на данните за развитието на български, италиански и американски деца, което е възможно въз основа на достатъчно детайлната информация, налична в нашата извадка и в публикациите за другите два езика (Caselli et al. 1999).

МЕТОД

Участници

Данните в това изследване са получени от родители на 510 деца на възраст от 16 до 30 месеца, със средна възраст 22.47 месеца, общо 252 момичета и 258 момчета. Въпросникът е попълнен предимно от майките на децата (в 98% от случаите).

Инструмент

Данните, които са обект на анализи в изследването тук, са събирани в продължение на години от родителите на деца на възраст между 16 и 30 месеца чрез ВЕРБА-2 (*Въпросник за езиково развитие – българска адаптация*), който представлява адаптация за нашата езикова и културна среда на международно признат инструмент, доказал своята надеждност и валидност – Въпросниците за родители за детско комуникативно развитие на Макартър – Бейтс (*MacArthur Bates Communicative Development Inventories, MBCDI*, Fenson et al. 1994.). Родителите попълват информацията в чеклист формат, както и бланка с обща информация за семейната среда, здравен статус и пр. След съответната им адаптация въпросниците за родители за детско комуникативно развитие на Макартър – Бейтс, считани за „златен стандарт“ в областта, са широко използвани за изучаване на езиковото развитие на десетки езици по света (немски, френски, италиански, испански, холандски, иврит, бенгали, корейски, мандарин, кантонски, и много други, вж. <https://mb-cdi.stanford.edu/adaptations.html>).

Аналитичните категории в изследването се стремят към максимално сходство с класификацията на Caselli et al. (1999) и представят подходяща основа за пряко съпоставяне на резултатите от българския, италианския и американския въпросник на MBCDI. Като е следван този принцип, се оформиха четири категории думи. Категорията на съществителните имена включва следните групи думи от ВЕРБА-2: животни, превозни средства, играчки, храни и напитки, дрехи, части на тялото, малки предмети от дома/бита, мебели и стаи. Общият брой в тази категория е 273 думи (42.72 % от пълния списък с думи във ВЕРБА-2). Предикатите като категория представляват сбор от две групи думи – 106 глаголни форми и 43 прилагателни имена, тоест общо 149 думи (23.32% от пълния списък). Думите от затворен клас са местоимения, предлози и думи за пространство, въпросителни,

думи за количество, думи за свързка, допълнителни глаголи форми или общо 95 думи (14.87% от общия списък). Последната категория включва така наречените *социални* думи, оформени при анализите на Caselli et al. (1999) като сбор от думите за звуци и звукови ефекти, названия за хора, игри и рутинни дейности, общо 68 думи (10.64% от пълния списък).

РЕЗУЛТАТИ

Предвид целите на настоящото изследване първо бе изчислен общият брой думи от въпросника за всяко дете, за които родителят е потвърдил, че са част от експресивния му (активен) речник, както и съответният дял в проценти за речника на детето на думите от всяка от четирите основни категории в анализите тук. Тези данни представляват зависимата променлива процент думи от категория. В анализа са включени две независими променливи: (а) нивото на активния речников обем, определено според броя думи за всяко дете и разпределено в осем групи (Таблица 1); (б) категория на думите.

Таблица 1. Разпределение на данните по нива на речников обем и брой деца за всяко ниво

Ниво	Обем на детския речник (N думи)	N деца
1	1 – 50	186
2	51 – 100	80
3	101 – 200	75
4	201 – 300	50
5	301 – 400	41
6	401 – 500	26
7	501 – 600	34
8	601 – 639	18
общо		510

За да проследим траекторията на развитие на пропорциите между четирите основни категории думи в зависимост от детския речников обем, бе проведен дисперсионен анализ с повтаряеми извадки с първа независима междугрупова променлива *речников обем* с посочените осем нива, втора независима вътреиндивидуална променлива *категория на думите* с четири нива (съществителни имена, предикати, функционални думи, „социални“ думи) и зависима променлива *процент думи от категория*.

Резултатите от анализа разкриха наличието на статистически значимо взаимодействие между двете независими променливи речников обем и категория на думите, $F_{(21, 1506)} = 183.81, p < .001, \eta_p^2 = .72$, в контекста на което могат да се докладват и главни ефекти отделно за всеки от двата фактора, речников обем, $F_{(7, 502)} = 122.14, p < .001, \eta_p^2 = .63$, и категория на думите, $F_{(3, 1506)} = 645.40, p < .001, \eta_p^2 = .56$. Размерът на тези ефекти (*частична ета на квадрат*, η_p^2) е значителен и според критериите на Cohen (1988) те могат да се определят като *големи ефекти*. Така бе установено, че процентното наличие на думи от четирите категории се различава в зависимост от детския речников обем. Допълнителни *post hoc (LSD)* анализи на процента думи от всяка категория, които сравняват съседни нива на речников обем, сочат следното:

А) *Съществителни имена*. Съществителните имена представляват основна съставка на речниковия запас на децата ($M = 37.53\%, SD = 18.17, n = 510$), най-вече с названия на предмети, животни и др. Нарастването на относителния дял на съществителните се наблюдава особено ясно в преходния период от 1 до 200 думи, когато откриваме най-високата стойност за възрастовия период

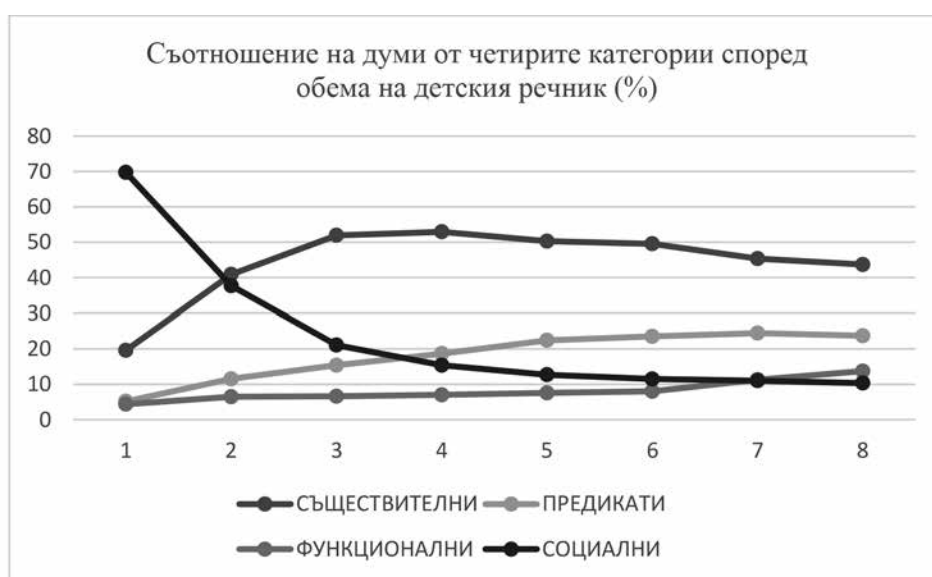
($M = 51.94\%$, $SD = 8.96$, $n = 75$). Значимо различие в процента на съществителни имена в детския речник се наблюдава между ниво 1 (1 – 50) и ниво 2 (51 – 100), както и между ниво 2 (51 – 100) и 3 (101 – 200), но не и при сравнение по двойки на по-високите нива речников обем. Това означава, че делът на съществителните имена значително „нараства“ в началните, по-ниски нива на натрупване на речников запас, но след обем от 200 думи процентът на съществителните имена не се променя съществено.

Б) *Предикати*. Средният дял на предикатите за целия диапазон на периода от 16 до 30 месеца е приблизително три пъти по-малък ($M = 13.27\%$, $SD = 9.44$, $n = 510$), но се увеличава значимо от самото му начало ($M = 5.18\%$, $SD = 6.53$, $n = 186$ за децата с речник до 50 думи) до ниво 5 с речник до 400 думи ($M = 22.43\%$, $SD = 3.99$, $n = 41$), след което стойностите остават без съществена промяна. Значимо различие в процента на предикатите в детския речник се наблюдава при сравнението на всяка от следните двойки речников обем: ниво 1 и 2, ниво 2 и 3, ниво 3 и 4, ниво 4 и 5, но не и при сравнение по двойки на по-високите нива.

В) *Функционални думи*. Значимо нарастване на процента функционални думи се забелязва само между първите две най-ниски речникови нива, от средно 4.38% ($SD = 5.58$) до средно 6.48% ($SD = 4.25$), като разликата между по-високите нива на речника е незначителна, освен между ниво 6 (401 – 500) и ниво 7 (501 – 600). При децата с най-богат речников запас (ниво 8) делът на тази категория думи достига 13.72%. Тази категория има най-скромен дял като цяло ($M = 6.53\%$, $SD = 4.95$, $n = 510$) за възрастовия и речников диапазон, изследван тук.

Г) *Категория „социални“ думи*. Особено големи различия се забелязват по отношение на дела на т. нар. *социални думи*. Докато при децата с ниски стойности на обем на речника те заемат доминиращо място ($M = 69.72\%$, $SD = 19.64$, $n = 186$), при по-богат речник на децата техният дял спада рязко до ниво 4 (301 – 400 думи), след което вече не се изменя съществено до края на диапазона от речникови нива ($M = 10.36\%$, $SD = 0.69$, $n = 18$). Като цяло тази категория се проявява като изпреварваща (макар и минимално) по дял съществителните имена в ранното лексикално развитие на българските деца, но е важно да се отбележи, че относително високият среден дял на категорията общо за цялата извадка ($M = 38.67\%$, $SD = 27.91$, $n = 510$) се дължи най-вече на високите нива на процента на тези думи при децата с все още по-беден речников запас. Значимо различие в процента на социалните думи в детския речник се наблюдава между речниково ниво 1 (1 – 50) и 2 (51 – 100), между ниво 2 (51 – 100) и 3 (101 – 200), както и между ниво 3 (101 – 200) и 4 (201 – 300), но не и при сравнение по двойки на по-високите от тях нива речников обем.

Фигура 1 илюстрира разпределението на пропорциите в зависимост от обема на детския речник по ВЕРБА-2.

Фигура 1. Дял на думите от четирите категории според обема на детския речник (%)

ДИСКУСИЯ

В обобщен вид можем да кажем, че четирите категории думи следват различни траектории на промяна според речниковия запас на децата. В сравнение с останалите три категории съществителните имена нарастват с бързи темпове, докато техният дял не достигне своеобразен пик при речниково ниво 3 (101 – 200 думи), след което остават на същото равнище. Предикатите се променят с линейно нарастваща функция от самото начало до петото ниво (301 – 400 думи), а след това техният относителен дял също остава на постоянно равнище. От това речниково ниво нататък нарастване на дела се забелязва само в категорията на функционалните думи към края на речниковия диапазон (501 – 600 думи). Социалните (*социално-ситуативни*) думи се отличават в най-голяма степен по своята траектория, от доминиращи ранния речник при ниво 1 те се превръщат в най-малко употребявани думи за най-високото речниково ниво 8.

Анализите на данни за българските деца в същия възрастов период и сходна методология позволяват да се направят съпоставки с италиански и американски деца. Като начало можем да отбележим сходство на тенденциите в нарастването на експресивния речник в трите езика – силно присъствие на съществителните имена, относително по-бавно нарастване на дела на предикатите, скромнен дял на функционалните думи, както и рязкото отслабване на категорията на социалните думи още в ниската част от речниковия диапазон. На този фон обаче данните за български сочат определени разлики спрямо американската извадка. Първо, съществителните имена заемат почти половината лексикално пространство като дял в началото на натрупване при американските деца, но само четвърт от състава на речника на италианските деца, а при българските деца с речниково ниво 1 (1 – 50 думи) средната стойност е 19.60%, тоест близко до данните за италиански език. Подобна близост се наблюдава и при анализа на дела на предикатите (по-нисък дял от американските), особено за ниво 1 и 2, а при по-високите речникови нива не се открива съществена разлика между трите езика. Сходна е ситуацията с категорията на социалните думи, които населяват лексикалната вселена на българските и италианските деца в значимо по-голяма степен от тази на американските деца, особено в ниските нива на речников запас. Употребата на функционални думи от децата е ограничена и наподобява профила на другите два езика с междинни стойности между тях.

В обобщен вид не откриваме данни, които да отхвърлят наличието на номинален уклон в ранната детска реч на българските деца, напротив – в сравнение с втората по ранг категория на социалните думи превесът на съществителните имена е значителен. Подобен превес на съществителните се наблюдава в италианската и американската извадка. От друга страна, различията, които откриваме в речника на българските деца спрямо американските, повтарят резултатите от подобно сравнение с италиански език и са свързани с по-богатия репертоар от социални думи.

Дали е възможно да направим по-общ извод от предложените анализи за лексикалното развитие? Bates et al. (1994) предлагат заключение, че промените в състава на ранната детска лексика са отражение на постепенно изместване на акцента от референциалност (англ. *reference*) към предикативност (англ. *predication*) и към граматика (англ. *grammar*), които те представят като три вълни в изграждането на състава. Според авторите преходите между тях се случват при определен речников обхват – между 1 и 100 думи за съществителните, от 51 до 200 думи за глаголите и прилагателните, над 400 думи за функционалните думи. Данните за български език в голяма степен съответстват на подобно разпределение, но същевременно сочат и някои различия. Така например в ниските речникови нива се откроява нарастващ дял както на съществителните, така и на предикатите и на функционалните думи, тоест успоредно увеличаване на дела на всички категории освен при социалните думи, които рязко отстъпват място на останалите. В това отношение българският профил на данните говори по-скоро за успоредно, отколкото поетапно запълване на речниковия състав с различните категории. Тук най-сериозното разместване на лексикалните пластове настъпва при двете най-ниски речникови нива, но по-нататък взаимодействието на съществителните, предикатите и функционалните думи може да бъде тълкувано като взаимно подпомагане вместо състезание между формите. Все пак процесите протичат с ясна нарастваща функция, тоест те сочат наличието на системна връзка между обема и състава на речника независимо от възрастта на децата. Подходящо обяснение за наличието на подобна връзка е асоциацията между лексикално и граматично развитие в ранната реч на българските деца (Андонова / Andonova 2022b). Подкрепа на тезата за неотделимостта на развитието на граматиката и лексиката се открива в редица предишни емпирични изслед-

вания (напр. Marchman, Bates 1994; Bates, Goodman 2013). Първите свидетелства за началото на граматиката в детската реч идват едва след натрупването на определен минимален речников обем, който позволява комбинирането на думи и развитието на граматичните форми.

Установяването на междуезикови и межкултурни различия в съдържанието на ранното лексикално развитие повдига по-трудния въпрос за тяхното обяснение. Поради богатия набор от потенциални въздействия не може да се даде категоричен и окончателен отговор на този въпрос, но си струва да отбележим възможните алтернативи. Различията могат да възникнат поради въздействието на специфични езикови, културни, стилови фактори, участващи в процеса на ранното детско развитие. Предишни изследвания очертават разнообразие по отношение на стиловете на говорене с детето – референциален или експресивен. При референциалния стил (Nelson 1981) във фокуса на дискурса на говорещите попадат главно обекти и затова той се свързва с по-значителна употреба на съществителни имена, докато при експресивния стил се акцентира върху отношения и вътрешни състояния, което е свързано с употребата на предикати – глаголи и прилагателни. Така например за японски и корейски родители има сведения, че по-голяма част от изказите им са свързани с дейности, отколкото при американските родители (Choi, Gopnik 1995). У нас не се намират изследвания на типичните стилове на общуване с деца в ранна възраст. Като цяло различията, установени в изследвания за други езици, сочат, че системните сравнения на речевия регистър на говорене с деца (англ. *child directed speech*) в различни култури, езици, а и ситуационни контексти могат да предложат по-богато разбиране на вариативността в ранното езиково развитие.

Накрая, но не и по важност, следва да изтъкнем межкултурни различия като потенциален фактор в състава на ранния речник у нас и при американските деца. Можем да прибегнем до подобни тълкувания за различията между американските и италианските данни спрямо важното място на социалните думи при ниски нива на речника. Както посочват Caselli et al. (1999), техният по-голям дял може да е отражение на културни различия, напр. различни поколения в италиански семейства живеят близко в един и същи град (у нас често и в едно домакинство), поради което езиковата среда е наситена с повече названия на роднини. В допълнение у нас е прието термини за роднини да се използват с разширено значение за назоваване и обръщение към непознати, съсед и пр., например *леля* (*лелята*), *чичо*, *кака*, *батко*, *баба*, *дядо*, което води до по-честата им употреба в речта към децата и на децата, засвидетелствано и от нашите данни, че измежду най-ранните думи често се намират именно тези, заедно с *мама* и *тати*, тоест нашите културно зависими навици на общуване допринасят за особеното място на названията на хора като част от категорията на социалните думи.

Както всяко изследователско начинание, нашето също има своите силни и слаби страни. ВЕР-БА-2 е въпросник за родители, които предоставят информация за актуалната употреба на думи на своите деца в чеклист формат. Въпреки че този инструмент е получил подкрепа при валидизацията си у нас, той не може да предложи онова по-пълно – макар и неизчерпателно – описание на лексикалното развитие на дадено дете, каквото откриваме при анализите на лонгитюдни речеви извадки от общуване родител – дете в естествена среда. Негово предимство обаче е, че той позволява да се съберат данни за стотици деца, като по този начин предоставя по-убедителна картина за типичната траектория на развитие, както и за установените значителни индивидуални различия. Следва да се отбележи, че четирите категории думи в анализите не се определят от допускане, че децата в тази възраст имат разбиране за граматичните категории. Анализите се основават върху тези категории от гледната точка на възрастните и служат за подходяща независима променлива, тоест се отнасят по-скоро до езиковите входни данни в детската среда. Траекторията на усвояване на различните видове думи представлява отражение на промените, настъпващи с възрастта в детското развитие по отношение на обработката на езикова информация, а не експлицитно знание за разликата между глаголи и съществителни имена.

Заклучение

Анализите на данните у нас сочат, че съществителните имена имат превес над глаголите и останалите части на речта в ранното лексикално развитие на български език, а съотношението на частите на речта се променя в зависимост от обема на активния речников запас. Забелязват се сходства с

данните за италиански и американски деца по отношение на траекторията на развитие на четирите основни категории думи, но и някои различия като по-ниски стойности на относителния дял на съществителните имена в сравнение с английски език, които заслужават допълнителни проучвания, включително с помощта на анализи на речта на родители и деца в общуване в естествена среда и в зависимост от видовете дейности и изкази в речевата ситуация.

Цитирана литература / References

- Андонова 2022а: Андонова, Е. *Ранно езиково развитие. Лексика*. София: Издателство на НБУ. (Andonova 2022a: Andonova, E. *Ranno ezikovo razvitie. Leksika*. Sofia: Izdatelstvo na NBU.)
- Андонова 2022б: Андонова, Е. *Ранно езиково развитие. Граматика*. София: Издателство на НБУ. (Andonova 2022a: Andonova, E. *Ranno ezikovo razvitie. Gramatika*. Sofia: Izdatelstvo na NBU.)
- Andonova 2015: Andonova, E. Parental report evidence for toddlers' grammar and vocabulary in Bulgarian. – *First Language*, vol. 35(2), pp. 126 – 136.
- Bassano 2000: Bassano, D. Early development of nouns and verbs in French: Exploring the interface between lexicon and grammar. – *Journal of child language*, vol. 27(3), pp. 521 – 559.
- Bates, Goodman 2013: Bates, E., J. C. Goodman. On the emergence of grammar from the lexicon. – In: *The emergence of language*. Psychology Press, pp. 29 – 80.
- Caselli et al. 1995: Caselli, M. C., C. Bates, P. Casadio, L. Fenson, J. Fenson, L. Sanderl, J. Weir. A cross-linguistic study of early lexical development. – *Cognitive Development*, vol. 10, pp. 159 – 99.
- Caselli et al. 1999: Caselli, C., P. Casadio, E. Bates. A comparison of the transition from first words to grammar in English and Italian. – *Journal of child language*, vol. 26(1), pp. 69 – 111.
- Choi, Gopnik 1995: Choi, S., A. Gopnik. Early acquisition of verbs in Korean: A cross-linguistic study. – *Journal of child language*, vol. 22(3), pp. 497 – 529.
- Fenson et al. 1994: Fenson, L., P. S. Dale, J. S. Reznick, E. Bates, D. J. Thal, S. J. Pethick, J. Stiles et al. Variability in early communicative development. – *Monographs of the society for research in child development*, Vol. 59(5), i – 185.
- Gentner 1982: Gentner, D. Why nouns are learned before verbs: Linguistic relativity versus natural partitioning. – In: Kuczaj, S. (Ed.). *Language development*. Vol. 2. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., pp. 210–254.
- Kauschke, Hofmeister 2002: Kauschke, C., & Hofmeister, C. Early lexical development in German: A study on vocabulary growth and vocabulary composition during the second and third year of life. *Journal of child language*, vol. 29(4), pp. 735 – 757.
- Jackson-Maldonado et al. 1993: Jackson-Maldonado, D., D. Thal, V. Marchman, E. Bates, V. Gutierrez-Ciellen. Early lexical development in Spanish-speaking infants and toddlers. – *Journal of child language*, vol. 20, pp. 523 – 549.
- Marchman, Bates 1994: Marchman, V. A., E. Bates. Continuity in lexical and morphological development: A test of the critical mass hypothesis. – *Journal of child language*, vol. 21(2), pp. 339 – 366.
- Nelson 1981: Nelson, K. Individual differences in language development: Implications for development and language. – *Developmental Psychology*, vol. 17, pp. 170 – 187.
- Ogura et al. 2006: Ogura, T., P. S. Dale, Y. Yamashita, T. Murase, A. Mahieu. The use of nouns and verbs by Japanese children and their caregivers in book-reading and toy-playing contexts. – *Journal of child language*, vol. 33(1), pp. 1–29.
- Tardif et al. 1999: Tardif, T., S. A. Gelman, F. Xu. Putting the “noun bias” in context: A comparison of English and Mandarin. – *Child development*, vol. 70(3), pp. 620 – 635.

IS THERE NOMINAL BIAS IN THE SPEECH OF BULGARIAN TODDLERS?

Elena Andonova^a, Mihaela Barokova^b

New Bulgarian University

eandonova@nbu.bg^a, mbarokova@nbu.bg^b

Abstract. In this paper we examine the distribution of four categories in the early lexical development of children acquiring Bulgarian, especially the presence and trajectory of the so-called nominal/noun bias, which has often been assumed to be a universal characteristic of language development. The data for Bulgarian reveal a significant similarity with what was found for Italian and American children, but also some differences regarding the use of “social” words and the parallel accumulation of vocabulary in these categories.

Keywords: *noun bias, early child language development; cross-language comparisons*

Elena Andonova
Research Center for Cognitive Science
New Bulgarian University
21, Montevideo Str.
1635 Sofia, Bulgaria

Mihaela Barokova
Department of Cognitive Science and Psychology
New Bulgarian University
21, Montevideo Str.
Sofia 1635, Bulgaria